

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ  
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

**Гаяш Оксана Володимирівна**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА В  
МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІЙ КОМАНДІ»  
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ  
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ  
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА**

**Ужгород-2022**

Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «**Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді**» для здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем спеціальності 016 Спеціальна освіта / Укладач: О.В. Гаяш. Ужгород: ДВНЗ «УЖНУ», 2022. 38 с.

Зміст методичних рекомендацій відповідає навчальному плану спеціальності 016 Спеціальна освіта та робочій програми з дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді». Згідно тем, включених до курсу навчальної дисципліни сформовано тематику лекційного курсу, практичних занять з метою закріплення здобувачами теоретичних знань, одержаних на лекційних заняттях чи в результаті самостійного вивчення необхідного матеріалу і одержання практичних навичок. Завдання до практичних робіт розроблені з метою формування професійних компетентностей і вдосконалення у здобувачів вищої освіти знань, умінь та навичок з дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді».

Методичні рекомендації адресовані здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також магістрантам, аспірантам, викладачам спеціальності 016 Спеціальна освіта у процесі вивчення навчальної дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді».

**Укладач: Гаяш Оксана Володимирівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

**Рецензент:**

Стеблюк Світлана Василівна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (*протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.*)

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання (*протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.*)

## ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» .....	4
2. Мета, компетентності та очікувані результати вивчення дисципліни.....	5
3. Структура навчальної дисципліни.....	10
4. Тематичний план лекційного курсу .....	11
5. Плани практичних занять .....	14
6. Самостійна робота здобувачів.....	26
7. Засоби і методи контролю.....	28
8. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів.....	28
9. Теми для написання доповідей / рефератів .....	31
10. Академічна доброчесність.....	32
11. Орієнтовний перелік питань для підготовки до екзамену.....	32
12. Список рекомендованих джерел.....	33

**1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ  
КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА В МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІЙ  
КОМАНДІ»**

<b>Найменування показників</b>	<b>Характеристика дисципліни</b>		
Найменування дисципліни	Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді		
Галузь знань	01 освіта/педагогіка		
Спеціальність	016 Спеціальна освіта		
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Інклюзивна освіта.		
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень		
Статус дисципліни	обов'язкова		
Курс навчання	1-й		
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3,5 кредити / 105 год		
Структура курсу (годин):	денна форма	заочна форма	
	– лекції	16	8
	– практичні (групові) заняття	18	2
– самостійна робота	71	95	
Мова викладання	українська		
Форма підсумкового контролю	екзамен		

## **2. МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

«Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» – це навчальна дисципліна, яка належить до циклу професійно-наукових дисциплін і є важливою у професійній підготовці фахівців зі спеціальної освіти.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» є: вивчення магістрами засад і сутності професійної діяльності корекційного педагога, структури, особливостей та функцій його педагогічної діяльності, вимог до професійних знань, умінь та особистості фахівця; здійснення їх гуманістичної, особистісно-мотиваційної та практичної підготовки до вміння взаємодіяти зі спеціалістами різних галузей знань, вибудовувати партнерські відношення з колегами, батьками в цілісному корекційноосвітньому просторі.

**Основними завданнями** вивчення дисципліни є :

- засвоєння магістрами знань про сутність, призначення, функції і структуру професійної діяльності корекційного педагога, професіограму корекційного педагога;
- засвоєння магістрами професійно зумовлених вимог до особистості корекційного педагога;
- розкриття теоретичних і практичних основ організації корекційного педагога в мультидисциплінарній команді (команді психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП);
- формування мотивації до професійного самовиховання;
- засвоєння раціональних методів професійного самовиховання.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти ступеня магістра таких **компетентностей**:

*Інтегральна компетентність*: здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

*Загальні компетентності (ЗК)*:

ЗК-1 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3 Здатність працювати в команді.

ЗК-4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10 Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-11 Здатність до проектування, моделювання освітнього процесу.

ЗК-12 Здатність до самоаналізу власної поведінки та усвідомлення відповідальності за результати своєї діяльності.

ЗК-13 Здатність до розуміння внутрішнього стану дитини з особливими освітніми потребами, толерантного ставлення до неї.

ЗК-14 Здатність до співпраці з сім'єю, партнерства з фахівцями, до роботи у команді психолого-педагогічного супроводу.

ЗК-15 Здатність до комунікативної взаємодії з колегами в інклюзивному освітньому середовищі.

ЗК-16 Здатність застосовувати інформаційно-комунікативні технології у професійній і науковій діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1 Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-2 Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ІІІ.

СК-3 Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4 Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5 Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6 Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7 Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-8 Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-9 Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК-10 Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-11 Здатність до проведення психолого-педагогічного вивчення дитини з особливими освітніми потребами з метою створення індивідуальної програми розвитку.

СК-12 Здатність до управлінської діяльності, вибору оптимального стилю керівництва.

СК-13 Здатність реалізовувати ефективні інноваційні методики в освітньому процесі у класах (групах) з інклюзивним навчанням.

СК-14 Здатність до роботи із територіальними громадами з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами.

СК-15 Здатність застосовувати методики педагогічного дослідження та формулювати висновки за їх результатами.

СК-16 Здатність до самоосвіти, самовдосконалення в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.

### **Очікувані результати навчання:**

- Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

- Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

- Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

- Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

- Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

- Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

- Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

- Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

- Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

- Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

- Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

- Організувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

- Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.

- Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

- Застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, психолого-педагогічні технології у роботі з особами з особливими освітніми потребами в умовах закладів спеціальної та загальної середньої освіти, служб, організацій, установ сфери освіти.

- Створювати квазіпрофесійне середовище з метою моделювання ситуацій у майбутній професійній діяльності.



- Забезпечити інтеграцію в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, визначеною Концепцією Нової української школи.

- Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін спеціальної та інклюзивної освіти.

- Формувати у здобувачів освіти громадянську позицію, національну самоідентичність, загальнолюдські цінності та професійну етику.

- Дотримуватися принципів деонтології інклюзивної освіти, будувати партнерські відносини з усіма суб'єктами інклюзивного освітнього процесу для досягнення оптимальних результатів навчання осіб з особливими освітніми потребами.

- Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

- Співпрацювати з усіма членами мультидисциплінарної команди, забезпечуючи максимальну підтримку та сприяння розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

### 3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самообов'язки		лекції	практичні	самообов'язки
<b>МОДУЛЬ І.</b>								
Тема 1. Професія корекційного педагога та її соціальне значення.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 2. Особистість корекційного педагога.	12	2	2	8	12	1	2	11
Тема 3. Професійна компетентність корекційного педагога.	12	2	2	8	13	1	-	12
Тема 4. Мультидисциплінарна команда (команда психолого-педагогічного супроводу) дітей з ООП в умовах закладу освіти.	25	4	4	17	25	2	-	23
Тема 5. Роль корекційного педагога в розробленні індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.	20	2	4	14	21	2	-	19
Тема 6. Командний підхід. Стратегії спільного викладання (вчитель/асистент вчителя, вчитель/корекційний педагог) / Co-teaching	22	4	2	16	22	2	-	20
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	-	2	-	-	-	-	-
<b>Разом за модуль</b>	<b>105</b>	<b>16</b>	<b>18</b>	<b>71</b>	<b>105</b>	<b>8</b>	<b>2</b>	<b>95</b>
<b>Усього годин</b>	<b>105</b>	<b>16</b>	<b>18</b>	<b>71</b>	<b>105</b>	<b>8</b>	<b>2</b>	<b>95</b>

## **4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ**

### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.**

#### **ЛЕКЦІЯ 1. Професія корекційного педагога та її соціальне значення**

##### **План**

1. Ретроспектива поглядів українських вчених щодо особистості та професійної діяльності вчителя-дефектолога.
2. Соціальні функції корекційного педагога у сучасному суспільстві.
3. Характеристика професійних функцій корекційного педагога.
4. Нормативно-правові засади професійної діяльності корекційного педагога.

**Література до теми:** О.: 1; 2; 3. Д.: 1; 7; 8; 11; 12; 15. Е.: 3; 4; 6.

#### **ЛЕКЦІЯ 2. Особистість корекційного педагога**

##### **План**

1. Вимоги до особистості професійного педагога.
2. Здатність до партнерства та колективної взаємодії як компетентність сучасного корекційного педагога.
3. Особливості професійного спілкування у фаховій діяльності корекційного педагога.
4. Імідж корекційного педагога в структурі особистості та педагогічної діяльності.
5. Видатні українські корекційні педагоги минулого та сучасності (самостійно).

**Література до теми:** О.: 1; 2; 3. Д.: 11; 14; 16; 18; 20.

#### **ЛЕКЦІЯ 3. Професійна компетентність корекційного педагога**

##### **План**

1. Характеристика професіограми корекційного педагога.

2. Роль професіограми у професійній підготовці, самоосвіті та підвищенні кваліфікації корекційного педагога.

3. Особливості професійної діяльності корекційного педагога в закладах інклюзивної освіти.

4. Посада асистента вчителя, завдання, необхідні компетенції.

**Література до теми:** О.: 1; 2; 3. Д.: 7; 8; 11; 12; 15; 21. Е.: 4; 6.

#### **ЛЕКЦІЯ 4. Мультидисциплінарна команда дітей з ООП в умовах закладу освіти**

##### **План**

1. Команда психолого-педагогічного супроводу.

2. Створення мультидисциплінарної команди; принципи взаємодії фахівців.

3. Характерні риси роботи в команді з дитиною з ООП. Готовність фахівців до роботи в мультидисциплінарній команді.

4. Умови ефективності команди, соціально-психологічні риси команди.

5. Цілі співпраці фахівців мультидисциплінарної команди. Завдання команди супроводу, розподіл обов'язків між членами команди.

**Література до теми:** О. 3. Д.: 2-6; 9; 12; 13; 17; 19. Е.: 5; 6.

#### **ЛЕКЦІЯ 5. Алгоритм діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах закладу освіти**

##### **План**

1. Організація надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП.

2. Алгоритм професійної взаємодії фахівців ІРЦ і мультидисциплінарної команди.

3. Взаємодія учасників команди при складанні та виконанні індивідуального навчального плану.

4. Форми командної співпраці.

**Література до теми:** О. 3. Д.: 2-6; 9; 12; 13; 17; 19. Е.: 5; 6.

## **ЛЕКЦІЯ 6. Роль корекційного педагога в розробленні індивідуальної програми розвитку дитини з ООП**

### **План**

1. Індивідуальна програма розвитку.
2. Індивідуальний навчальний план.
3. Аналіз основних компонентів ІНП дитини з ООП. Цілі на рік.
4. Особливості розроблення індивідуального навчального плану і програми.

**Література до теми:** Д.: 12; 13; 14; 17; 19. Е.: 1; 4.

## **ЛЕКЦІЯ 7-8. Командний підхід. Стратегії спільного викладання (вчитель/асистент вчителя, вчитель/корекційний педагог) / Co-teaching**

### **План**

1. Спільні маршрути діяльності вчителя та асистента вчителя (діагностування, пропозиції, планування, навчання, оцінювання, звітування, інформування).
2. Модифікація навчальних програм.
3. Значення та суть практики спільного викладання.
4. Характеристики співпраці у процесі спільного викладання.
5. Моделі та форми спільного викладання.

**Література до теми:** Д.: 4; 7; 9; 13; 15; 19. Е. 6.

## **5. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

### **Практичне заняття №1**

**Тема:** *Професія корекційного педагога та її соціальне значення.*

**Мета:** Закріплення теоретичних знань здобувачів про соціальне значення професії корекційного педагога; аналіз поглядів учених щодо особистості та професійної діяльності вчителя спеціальної школи, соціальних та професійних функцій його діяльності .

#### ***I. Обговорення питань:***

1. Що спільного є у поглядах українських вчених щодо професійної діяльності та особистості колекційного педагога?

2. У чому полягає соціальне значення професії «корекційних педагог»?

3. Які соціальні функції виконує корекційний педагог у сучасному суспільстві?

4. Характеристика професійних функцій корекційного педагога. Чим вони відрізняються від професійних функцій вчителя закладу загальної середньої освіти?

5. Які законодавчі акти є правовою основою професійної діяльності колекційного педагога?

#### ***II. Виконання практичних завдань:***

Проаналізувати нормативно-правові документи, що регламентують професійну діяльність корекційного педагога (зробити опорний конспект).

### **Література**

#### **Основна література:**

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2015. 256 с.

2. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 304 с.

3. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

#### **Додаткова література:**

1. Бондар В.І., Золотоверх В.В. Історія олігофренопедагогіки : підручник. Київ : Знання, 2007. 375 с.

2. Дятленко Н.М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навч-метод. посіб. / за заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

3. Коваленко В.Є. Підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: педагогічні науки*. 2018. Вип. 8. Ч. II. С. 47-55.

4. Миронова С.П. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності педагога-дефектолога. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 11-14.

5. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

6. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

1. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 08.08. 2013 р. № 1/9-539. URL: <https://osvita.ua/legislation/other/36815/>. (дата звернення: 30.07.2022).

2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>. (дата звернення: 30.07.2022).

3. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя : лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/32125/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/). (дата звернення: 30.07.2022).

## **Практичне заняття №2**

**Тема:** *Особистість корекційного педагога.*

**Мета:** узагальнення теоретичних знань здобувачів про вимоги до особистості корекційного педагога; формування навичок партнерської та колективної взаємодії з іншими учасниками навчально-виховного процесу.

### **I. Обговорення питань:**

1. Які вимоги до особистості професійного педагога?

2. Чим характеризується здатність до партнерства та колективної взаємодії як компетентність сучасного корекційного педагога?

3. У чому полягають особливості професійного спілкування у фаховій діяльності корекційного педагога?

4. Імідж корекційного педагога в структурі особистості та педагогічної діяльності.

5. Видатні українські корекційні педагоги минулого та сучасності (самостійно).

## **II. Виконання практичних завдань:**

1. Написати лист майбутнім учням.

2. Розробити практичні рекомендації для педагогів спеціальних та інклюзивних закладів щодо розвитку колективної взаємодії з іншими учасниками педагогічного колективу.

3. Підібрати тренінгові вправи, спрямовані на розвиток комунікативних навичок корекційного педагога.

## **Література**

### **Основна література:**

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2015. 256 с.

2. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 304 с.

3. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

### **Додаткова література:**

1. Миронова С.П. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності педагога-дефектолога. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 11-14.

2. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bıbık Kyyv : TOB «Vıdavnychyı dım «Plyadyı», 2017.

3. Пінчук Ю.В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога : навч.-метод. посіб. Kyyv : KHT, 2015. 160 с.

4. Сайко Х.Я. Особистісна готовність корекційного педагога до виховання дітей з аутизмом : монографія. Львів : Тріада Плюс, 2017. 248 с.

5. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / за загальною редакцією В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.

## **Практичне заняття №3**

**Тема:** *Професійна компетентність корекційного педагога.*

**Мета:** Розкриття особливостей професійної компетентності корекційного педагога, аналіз професіограми корекційного педагога, узагальнення теоретичних знань здобувачів про функції професійної діяльності колекційного



педагога в закладах інклюзивної освіти; визначення специфіки професійної діяльності асистента вчителя інклюзивного класу.

### ***I. Обговорення питань:***

1. Характеристика професіограми корекційного педагога.
2. Роль професіограми у професійній підготовці, самоосвіті та підвищенні кваліфікації корекційного педагога.
3. Особливості професійної діяльності корекційного педагога в закладах інклюзивної освіти.
4. Які професійні функції асистента вчителя інклюзивного класу?

### ***II. Виконання практичних завдань:***

1. Проаналізувати кваліфікаційну характеристику посади «вчитель-дефектолог», посадову інструкцію асистента вчителя.
2. На основі програми діагностики особистості корекційного педагога здійснити самодіагностику рівня розвитку професійно значущих особистісних якостей.

### ***III. Обговорення результатів виконання практичного завдання.***

## **Література**

### **Основна література:**

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2015. 256 с.
2. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 304 с.
3. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

### **Додаткова література:**

1. Дятленко Н.М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навч-метод. посіб. / за заг. ред. М.Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Коваленко В.Є. Підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: педагогічні науки*. 2018. Вип. 8. Ч. II. С. 47-55.
3. Миронова С.П. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності педагога-дефектолога. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 11-14.

4. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

5. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

6. Чайковський М. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/23642/1/4-15-21.pdf>.

#### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

1. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>. (дата звернення: 30.07.2022).

2. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя : лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/32125/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/). (дата звернення: 30.07.2022).

### **Практичне заняття №4**

**Тема:** *Мультидисциплінарна команда дітей з ООП в умовах закладу освіти.*

**Мета:** актуалізація і закріплення знань про команду психолого-педагогічного супроводу, завдання команди супроводу, розподіл обов'язків між членами команди, принципи взаємодії фахівців, умови ефективності команди, риси роботи в команді з дитиною з ООП.

#### ***I. Обговорення питань:***

1. Команда психолого-педагогічного супроводу.
2. Створення мультидисциплінарної команди; принципи взаємодії фахівців.
3. Характерні риси роботи в команді з дитиною з ООП.
4. У чому полягає готовність фахівців до роботи в мультидисциплінарній команді?
5. Від яких умов залежить ефективність команди?
6. Цілі співпраці фахівців мультидисциплінарної команди.
7. Завдання команди супроводу, розподіл обов'язків між членами команди.

#### ***II. Виконання практичних завдань:***

Скласти програму для розвитку здібності працювати в команді.

## Література

### Основна література:

1. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

### Додаткова література:

1. Гаяш О.В. Взаємодія спеціалістів як умова ефективного науково-методичного забезпечення інклюзивної освіти. *Неперервна освіта: актуальні дискурси* : збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (До 75-ї річниці Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти). Ужгород : РІК-У, ЗППО, 2021. С. 74-77.

2. Гаяш О.В. Команда психолого-педагогічного супроводу як засіб комплексного супроводження дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчанні. *Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами* : збірник наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (19 березня 2021 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко, В. І. Юрченко. *Вісник педагогіки і психології*. Вип. 27. Київ : ІСПП НАПН України, 2021. С. 34-37. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>

3. Гаяш О.В. Командний підхід до реалізації корекційно-розвивальної спрямованості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. С. 106-110.

4. Гаяш О.В. Співпраця фахівців у інклюзивному навчанні як необхідна передумова забезпечення корекційної спрямованості педагогічної роботи. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. праць. Київ : Університет «Україна», 2015. № 12 (14). С. 99-113.

5. Дмитрієва І.В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання : *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць. 2016. № 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijevaivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditinvumovah-inkluzivnogo-navchannja.html>.

6. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.

7. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

8. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л.М. Сидорів, за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2020. 265 с.

9. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

10. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії : наук.-прак. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2019. 156 с.

#### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

1. Про затвердження примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5b1/e72/1d2/5b1e721d2c67a022705177.pdf> (дата звернення: 09.08.2022).

2. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя : лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/32125/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/). (дата звернення: 30.07.2022).

### **Практичне заняття №5**

**Тема:** *Алгоритм діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах закладу освіти.*

**Мета:** узагальнення знань здобувачів про особливості організації психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг; алгоритм діяльності взаємодії команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах закладу освіти і фахівців ІРЦ, форми командної співпраці.

#### **I. Обговорення питань:**

1. Яке місце у навчанні дітей з порушеннями інтелектуального розвитку займають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги?

2. Організація надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП.

3. Алгоритм професійної взаємодії фахівців ІРЦ і мультидисциплінарної команди.

4. Яка роль взаємодії учасників команди при складанні та виконанні індивідуального навчального плану.

5. Форми командної співпраці.

## **II. Виконання практичних завдань:**

Провести підготовлені тренінгові вправи для розвитку здібності працювати в команді.

### **Основна література:**

1. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

### **Додаткова література:**

1. Гаяш О.В. Взаємодія спеціалістів як умова ефективного науково-методичного забезпечення інклюзивної освіти. *Неперервна освіта: актуальні дискурси* : збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (До 75-ї річниці Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти). Ужгород : РІК-У, ЗППО, 2021. С. 74-77.

2. Гаяш О.В. Команда психолого-педагогічного супроводу як засіб комплексного супроводження дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчанні. *Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами* : збірник наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (19 березня 2021 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко, В. І. Юрченко. *Вісник педагогіки і психології*. Вип. 27. Київ : ІСПП НАПН України, 2021. С. 34-37. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>

3. Гаяш О.В. Командний підхід до реалізації корекційно-розвивальної спрямованості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. С. 106-110.

4. Дмитрієва І.В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць. 2016. № 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijevaivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditinvumovah-inkluzivnogo-navchannja.html>.

5. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192с.

6. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

7. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л.М. Сидорів, за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2020. 265 с.

8. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

9. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії : наук.-прак. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2019. 156 с.

#### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

1. Про затвердження примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5b1/e72/1d2/5b1e721d2c67a022705177.pdf> (дата звернення: 09.08.2022).

2. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя : лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/32125/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/). (дата звернення: 30.07.2022).

### **Практичне заняття №6**

**Тема:** ІПР. Індивідуальний навчальний план. Особливості розроблення індивідуального навчального плану.

**Мета:** аналіз основних компонентів ІПР, ІНП; розкриття ролі корекційного педагога в розробленні індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.

#### ***I. Обговорення питань:***

1. Індивідуальна програма розвитку.
2. Індивідуальний навчальний план.
3. Аналіз основних компонентів ІНП дитини з ООП. Цілі на рік.
4. Особливості розроблення індивідуального навчального плану і програми.
5. Роль корекційного педагога в розробленні індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.

#### ***II. Виконання практичних завдань:***

Проаналізувати індивідуальні програми розвитку дітей з ООП.

### **Література**

#### **Додаткова література:**

1. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

2. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л.М. Сидорів, за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2020. 265 с.

3. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. H.M. Bibik. Kyiv : TOB «Vydavnychij dim «Plyadyi», 2017.

4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч-метод. посіб. / за заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ. 2018. 252 с.

5. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії : наук.-прак. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2019. 156 с.

#### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

1. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html>

2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>. (дата звернення: 30.07.2022).

### **Практичне заняття №7**

**Тема:** *Лабораторна робота. Розроблення ІПР для дитини з ООП.*

**Мета:** узагальнення і закріплення вмінь з розроблення ІПР.

#### **I. Виконання практичного завдання:**

Розробити ІПР для дитини з ООП (за поданими характеристиками і висновками ІРЦ).

### **Практичне заняття №8**

**Тема:** *Командний підхід. Стратегії співвикладання (вчитель/асистент вчителя, вчитель/корекційний педагог) / Co-teaching.*

**Мета:** актуалізація і закріплення знань про поняття «командний підхід», про стратегії співвикладання (вчитель/асистент вчителя, вчитель/корекційний педагог) / Co-teaching.

#### **I. Обговорення питань:**

1. Спільні маршрути діяльності вчителя та асистента вчителя (діагностування, пропозиції, планування, навчання, оцінювання, звітування, інформування).

2. Модифікація навчальних програм.

3. Значення та суть практики спільного викладання.
4. Характеристики співпраці у процесі спільного викладання.
5. Моделі та форми спільного викладання.

### **Література**

#### **Додаткова література:**

1. Гаяш О.В. Командний підхід до реалізації корекційно-розвивальної спрямованості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. С. 106-110.
2. Дятленко Н. М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
3. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.
4. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л.М. Сидорів, за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2020. 265 с.
5. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
6. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії : наук.-прак. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2019. 156с.

#### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

Щодо посадових обов'язків асистента вчителя : лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/32125/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/). (дата звернення: 30.07.2022).

### **Практичне заняття №9**

**Тема:** Модульна контрольна робота.

**Мета:** контроль знань і вмінь з дисципліни.



## Заочна форма

### Практичне заняття

#### Тема: Особистість корекційного педагога.

**Мета:** проаналізувати професійну діяльність та особистісні характеристики видатних українських педагогів минулого та сучасності; сформувані навички партнерської та колективної взаємодії з іншими учасниками навчально-виховного процесу, розвивати професійного спілкування.

#### *План практичного заняття*

##### *I. Узагальнення знань з теми 2.*

##### *II. Виступи магістрів з доповідями і рефератами.*

##### *III. Виконання практичних завдань:*

1. Написання листа майбутнім учням.

2. Розробка практичних рекомендацій для педагогів спеціальних та інклюзивних закладів щодо розвитку колективної взаємодії з іншими учасниками педагогічного колективу.

3. Проведення тренінгових вправ, спрямованих на розвиток комунікативних навичок корекційного педагога.

##### *IV. Обговорення результатів виконання практичного завдання.*

**Література:** О.: 1; 2; 3. Д.: 11; 14; 16; 18; 20.

## 6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота здобувача над засвоєнням навчальної дисципліни є необхідним елементом ефективного формування компетентностей та включає вивчення і конспектування питань, що винесені на самостійне опрацювання, критичне осмислення основних термінів та понять за темами дисципліни, підготовка конспектів, рефератів, виступів на практичних заняттях. За кожною з тем передбачено вивчення теоретичних питань, що вимагає від здобувачів роботи не тільки над навчально-методичною літературою, а й над матеріалами періодичних видань та законодавчими і нормативними актами.

Метою самостійної роботи магістрів з дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» є стимулювання мотивації навчання у ЗВО за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, розширення і поглиблення знань про сутність та особливості професійної діяльності корекційного педагога у мультидисциплінарній команді, розвиток творчих здібностей, пізнавальних інтересів, бажання займатися самоосвітою, саморозвитком, самовихованням.

Самостійна робота над навчальною дисципліною «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на практичних заняттях;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- виконання практичних завдань;
- підготовка і захист реферату тощо.

№ т/п	Назва теми. Вид самостійної роботи	Кіль-ть год. (д.ф./з.ф.)	Термін виконання, форма контролю та звітності
<b>Модуль I</b>			
1	<b>Тема 1. Професія корекційного педагога та її соціальне значення.</b> Завдання: 1. Розглянути за літературними джерелами наступні питання:	8/12	Тези відповіді на запитання в

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ретроспектива поглядів українських вчених щодо особистості та професійної діяльності вчителя-дефектолога.</li> <li>• Соціальні функції корекційного педагога у сучасному суспільстві.</li> <li>• Характеристика професійних функцій корекційного педагога.</li> </ul> <p>2. Проаналізувати нормативно-правові документи, що регламентують професійну діяльність корекційного педагога (зробити опорний конспект).</p>		<p>конспект, співбесіда</p> <p>конспекти</p>
2	<p><b>Тема 2. Особистість корекційного педагога.</b></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Написати лист майбутнім учням.</li> <li>2. Розробити практичні рекомендації для педагогів спеціальних та інклюзивних закладів щодо розвитку колективної взаємодії з іншими учасниками педагогічного колективу.</li> <li>3. Підібрати тренінгові вправи, спрямовані на розвиток комунікативних навичок корекційного педагога.</li> </ol>	8/11	<p>лист, конспект</p>
3	<p><b>Тема 3. Професіограма корекційного педагога.</b></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проаналізувати кваліфікаційну характеристику посади «вчитель-дефектолог», посадову інструкцію асистента вчителя.</li> <li>2. Написати самоаналіз власної відповідності професіограмі корекційного педагога (форма представлення результатів – письмова).</li> <li>3. На основі програми діагностики особистості корекційного педагога здійснити самодіагностику рівня розвитку професійно значущих особистісних якостей.</li> </ol>	8/12	<p>письмовий аналіз</p> <p>письмовий самоаналіз</p>
4	<p><b>Тема 4. Мультидисциплінарна команда (команда психолого-педагогічного супроводу) дітей з ООП.</b></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Скласти програму для розвитку здібності працювати в команді, продемонструвати основні вправи.</li> </ol>	17/23	<p>Представле ння програм, демонстр ація вправ, рефлексія роботи</p>
5	<p><b>Тема 5. Роль корекційного педагога в розробленні індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.</b></p>	14/21	
6	<p><b>Тема 6. Командний підхід. Стратегії спільного викладання (вчитель/асистент вчителя, вчитель/корекційний педагог) / Co-teaching</b></p>	16/18	
	<b>Всього</b>	<b>71/95</b>	

## **7. ЗАСОБИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ**

- усний та письмовий індивідуальний і фронтальний контроль;
- виконання практичних завдань;
- захист рефератів,
- тестування;
- виконання модульних контрольних робіт;
- самоконтроль: рефлексія, самооцінювання, рецензування;
- екзамен.

## **8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ**

### **Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти**

Максимальна підсумкова кількість балів із дисципліни, яку здобувач ВО може отримати за семестр (максимальна підсумкова семестрова рейтингова оцінка), дорівнює 100.

Таблиця 1

### **Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти**

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	CP	T8	
5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	10б.	50б.	100б.

T1, T2 ... – теми практичних занять, CP – самостійна робота

### **Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів під час аудиторних занять**

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

#### **Усна відповідь здобувача (до 4 балів)**

4 бали отримують здобувачі, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу;

3 бали отримують здобувачі, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу;

2 бали отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки;

1 бал отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми;

0,5 балів отримують здобувачі, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

#### **Доповнення відповіді:**

1 бал – отримують здобувачі, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, навели власні аргументи щодо основних положень даної теми;

0,5 бала отримують здобувачі, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з даної теми та висловили власну думку.

### **Оцінювання самостійної роботи здобувачів**

Оцінювання самостійної роботи здобувачів ВО, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи здобувача ВО залежить від її обсягу і значимості, але не більше 10 балів (таблиця 2). Доповіді / реферати оцінюються окремо. Ці бали додаються до суми балів, набраних здобувачем ВО за поточну навчальну діяльність.

Самостійна робота «**Конспект**» – письмовий текст, що передає зміст основного джерела інформації систематизовано, коротко, логічно, зв'язно. В «**Конспект**» може бути включено план, виписки, літературні джерела, тези.

3 бали - конспект відповідає плану, відображені основні положення, надані висновки, викладення ясне та лаконічне.

2 бали - конспект частково відповідає плану, має не більше 2 зауважень, відображені основні положення, але не надані висновки, викладення має не більше 2 зауважень.

1 бали - конспект частково відповідає плану, має 3 та більше зауважень, основні положення відображені частково, висновки надані частково, викладення має не більше 3 зауважень.

0,5 балів - конспект не відповідає плану, основні положення не відображені, висновки не надані, викладення має 4 та більше зауважень.

Таблиця 2

**Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача**

Бали	Критерії оцінки
9-10	за самостійну роботу присвоюються здобувачу ВО, якщо він ретельно виконує всі завдання самостійної роботи, демонструє знання і розуміння вивченого матеріалу
7-8	здобувач ВО недостатньо повністю виконує завдання самостійної роботи
5-6	здобувач ВО важко відтворює навчальний матеріал
3-4	здобувач ВО недбало виконує завдання самостійної роботи, має недостатні знання і засвоєння вивченого матеріалу
1-2	здобувач ВО виконує завдання самостійної роботи з грубими помилками
0	здобувач ВО не виконує завдання самостійної роботи

**Доповідь (до 10 балів):**

9-10 балів - виконано всі вимоги до написання і захисту доповіді: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему, яка розглядається логічно сформульована власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішньому оформленню, надані правильні відповіді на додаткові питання;

7-8 балів - основні вимоги до доповіді та її захист виконані, але при цьому допущені недоліки, зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях; не витриманий обсяг доповіді; є упущення в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді;

4-6 балів - тема висвітлена лише частково; допущені фактичні помилки в змісті доповіді або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок;

1-3 бали - тема доповіді не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми.

**Реферат (до 15 балів):**

13-15 балів - виконано всі вимоги до написання і захисту реферату: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз

різних точок зору на проблему, яка розглядається логічно сформульована власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішньому оформленню, надані правильні відповіді на додаткові питання;

10-12 балів - Основні вимоги до реферату та його захист виконані, але при цьому допущені недоліки, зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях; не витриманий обсяг реферату; є упущення в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді;

5-9 балів - Є істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема висвітлена лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутня висновок;

1-4 бали - тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

## **9. ТЕМИ ДЛЯ НАПИСАННЯ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ**

### **Тема 2. Особистість корекційного педагога**

*Тематика доповідей та рефератів:*

1. Професійна діяльність та особистість Л.С. Виготського.
2. Професійна діяльність та особистість І.П. Соколянського.
3. Професійна діяльність та особистість О.М. Смалюги.
4. Професійна діяльність та особистість І.Г. Єременка.
5. Професійна діяльність та особистість Г.М. Дульнева.
6. Професійна діяльність та особистість К.М. Турчинської.
7. Професійна діяльність та особистість Г.М. Мерсіянової.
8. Професійна діяльність та особистість В.М. Синьова.
9. Професійна діяльність та особистість В.І. Бондаря.
10. Професійна діяльність та особистість Є.П. Синьової.
11. Професійна діяльність та особистість М.К. Шеремет.
12. Професійна діяльність та особистість Д.І. Шульженко.
13. Професійна діяльність та особистість С.П. Миронової.
14. Професійна діяльність та особистість М.П. Матвєєвої.
15. Професійна діяльність та особистість О.В. Гаврилова.
16. Професійна діяльність та особистість Н.М. Стадненко.
17. Професійна діяльність та особистість М.О. Козленко.
18. Професійна діяльність та особистість Є.Ф. Соботович.

## **10. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

При вивченні навчальної дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» здобувач ВО повинен знати, що її викладання ґрунтується на засадах академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами ВО передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

**Порушеннями** академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

## **11. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ**

1. Розкрийте ретроспективу поглядів українських вчених щодо особистості та професійної діяльності вчителя спеціальної школи.
2. Характеристика соціальних функцій корекційного педагога в сучасному суспільстві.
3. Характеристика професійних функцій корекційного педагога.
4. Нормативно-правові засади професійної діяльності корекційного педагога.
5. Вимоги до особистості корекційного педагога.
6. Здатність до партнерства та колективної взаємодії як компетентність сучасного корекційного педагога.



7. Особливості професійного спілкування у фаховій діяльності корекційного педагога.
8. Імідж корекційного педагога в структурі особистості та педагогічної діяльності.
9. Охарактеризуйте структурні компоненти професіограми корекційного педагога.
10. Роль професіограми у професійній підготовці, самоосвіті та підвищенні кваліфікації корекційного педагога.
11. Охарактеризуйте особливості професійної діяльності корекційного педагога в інклюзивному закладі.
12. Охарактеризуйте особливості професійної діяльності асистента вчителя в інклюзивному закладі.
13. Охарактеризуйте Команду психолого-педагогічного супроводу.
14. Створення мультидисциплінарної команди; принципи взаємодії фахівців.
15. Характерні риси роботи в команді з дитиною з ООП.
16. Умови ефективності команди, соціально-психологічні риси команди.
17. Цілі співпраці фахівців мультидисциплінарної команди.
18. Завдання команди супроводу, розподіл обов'язків між членами команди. Основні завдання асистента вчителя.
19. Організація надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП.
20. Алгоритм професійної взаємодії фахівців ІРЦ і мультидисциплінарної команди.
21. Взаємодія учасників команди при складанні та виконанні індивідуального навчального плану.
22. Форми командної співпраці.
23. Індивідуальна програма розвитку.
24. Аналіз основних компонентів ІНП дитини з ООП. Цілі на рік.
25. Особливості розроблення індивідуального навчального плану і програми.
26. Спільні маршрути діяльності вчителя та асистента вчителя (діагностування, пропозиції, планування, навчання, оцінювання, звітування, інформування).
27. Модифікація навчальних програм.
28. Значення та суть практики спільного викладання.
29. Характеристики співпраці у процесі спільного викладання.
30. Моделі та форми спільного викладання.
31. Опишіть професійну діяльність та особистість Л.С.Виготського.

32. Опишіть професійну діяльність та особистість І.П. Соколянського.
33. Опишіть професійну діяльність та особистість І.Г.Єременка.
34. Опишіть професійну діяльність та особистість К.М.Турчинської.
35. Опишіть професійну діяльність та особистість Г.М.Дульнева.
36. Опишіть професійну діяльність та особистість Г.М.Мерсіянової.
37. Опишіть професійну діяльність та особистість В.М.Синьова.
38. Опишіть професійну діяльність та особистість Д.І.Шульженко.
39. Опишіть професійну діяльність та особистість В.І.Бондаря.
40. Опишіть професійну діяльність та особистість С.П.Миронової.
41. Опишіть професійну діяльність та особистість М.П.Матвєєвої.
42. Опишіть професійну діяльність та особистість О.В.Гаврилова.
43. Опишіть професійну діяльність та особистість Н.М. Стадненко.
44. Опишіть професійну діяльність та особистість Є.Ф. Соботович.

## 12. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

### **Основна література:**

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2015. 256 с.
2. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 304 с.
3. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

### **Додаткова література:**

1. Бондар В.І., Золотоверх В.В. Історія олігофренопедагогіки : підручник. Київ : Знання, 2007. 375 с.
2. Гаяш О.В. Взаємодія спеціалістів як умова ефективного науково-методичного забезпечення інклюзивної освіти. *Неперервна освіта: актуальні дискурси* : збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (До 75-ї річниці Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти). Ужгород : РІК-У, ЗІППО, 2021. С. 74-77.
3. Гаяш О.В. Команда психолого-педагогічного супроводу як засіб комплексного супроводження дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчанні. *Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами* : збірник

наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (19 березня 2021 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко, В. І. Юрченко // Вісник педагогіки і психології. Вип. 27. Київ : ІСПП НАПН України, 2021. С. 34-37. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>

4. Гаяш О.В. Командний підхід до реалізації корекційно-розвивальної спрямованості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2018 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. С. 106-110.

5. Гаяш О.В. Співпраця фахівців у інклюзивному навчанні як необхідна передумова забезпечення корекційної спрямованості педагогічної роботи. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. праць. Київ : Університет «Україна», 2015. № 12 (14). С. 99-113.

6. Дмитрієва І.В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання : *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць. 2016. № 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijevaivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-vumovah-inkluzivnogo-navchannja.html>.

7. Дятленко Н.М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

8. Коваленко В.Є. Підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : педагогічні науки*. 2018. Вип. 8. Ч. II. С. 47-55.

9. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.

10. Колишкін О.В. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2014. № 4. С. 429-437.

11. Миронова С.П. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності педагога-дефектолога. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 11-14.

12. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.
13. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л.М. Сидорів, за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2020. 265 с.
14. Нова українська школа : poradnik для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.
15. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
16. Пінчук Ю.В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога : навч.-метод. посіб. Київ : КНТ, 2015. 160 с.
17. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч-метод. посіб. / за заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ. 2018. 252с.
18. Сайко Х.Я. Особистісна готовність корекційного педагога до виховання дітей з аутизмом : монографія. Львів: Тріада Плюс, 2017. 248 с.
19. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії : наук.-прак. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2019. 156 с.
20. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / за загальною редакцією В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.
21. Чайковський М. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/23642/1/4-15-21.pdf>.

### **Електронні ресурси в мережі Інтернет:**

1. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html>
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України. URL: [https://rada.info/upload/users\\_files/41996790/288718669157e3fe66811992200e6b4d.docx](https://rada.info/upload/users_files/41996790/288718669157e3fe66811992200e6b4d.docx). (дата звернення: 30.07.2022).
3. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 08.08. 2013 р. № 1/9-539. URL: <https://osvita.ua/legislation/other/36815/>. (дата звернення: 30.07.2022).

4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>. (дата звернення: 30.07.2022).

5. Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5b1/e72/1d2/5b1e721d2c67a022705177.pdf> (дата звернення: 09.08.2022).

6. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя : лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/32125/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/). (дата звернення: 30.07.2022).

7. Робоча програма дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» (Платформа електронного навчання УжНУ).

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА В  
МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІЙ КОМАНДІ»  
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ  
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ  
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА**

Укладач: О.В. Гаяш